

Consument krijgt geen eerlijke biohoning

Staatssecretaris Sharon Dijksma staat Nederlandse imkers die aan de voorwaarden voldoen toe het predicaat 'biologisch' voor hun honing te gebruiken. Maar biologische honing is niet zomaar echt biologisch.

Frisch Rijstkleed

Donderdag 2 april 2015

Opinie

• Sjoerd Bonnema

Ik draag de biologische en nog meer de biologisch-dynamische landbouw een warm hart toe. In al mijn doen en laten probeer ik daar een bijdrage aan te leveren. Certificering door biologisch toezichthouder SKAL en het biologisch-dynamische keurmerk van Demeter leveren daar zeker een bijdrage aan.

Ik vraag mij echter af of de biologische certificering van Nederlandse imkers realistisch is en of het een bijdrage levert aan een vitale bijenhouderij. SKAL en/of Economische Zaken spreken in de berichtgeving trouwens uit naam van 'imkers'. Dat lijkt mij niet juist. Dit moet zijn: enkele imkers. Mocht dit (mede) uit naam van de Nederlandse Bijenhouders Vereniging zijn dan heeft dat een gelijke waarde als dat bij boeren uit naam van de LTO wordt gesproken: niet iedere (biologische) boer is aangesloten bij LTO of onderschrijft het LTO-beleid.

Ecologisch imkeren

Mijn streekeigen bijen, die ik op ecologische wijze houd, staan voor een deel bij een prachtig biologisch-dynamisch bedrijf, in mijn oude boerennatuurtuin en voor de rest op vaste standplaatsen in de regio (Zuidoost-Fryslân, Drente en Groningen). Ik kies voor vaste standplaatsen omdat ik geen gesleep van het ene drachtveld naar andere wil. Dat vraagt veel energie van de bijen, maar ook veel kostbare vervoers-energie.

De plaatsen selecteer ik ten eerste op geschiktheid voor mijn bijen. Daarbij kijk ik onder andere, naast veiligheid voor publiek, voorkomen van molest, naar de stand ten opzichte van de zon, beschutting, ook naar wat er zoal voor de bijen te halen is, de wilde bijenpopulaties (globaal), het aantal bijenvolken en op welke manier er globaal land- en tuinbouw in de omgeving wordt bedreven. Deze zoek-

tocht alleen al is een enorme inspanning. Een grasveld kan plotseling maisveld worden, of erger: aardappelveld. Dat betekent dus blootstelling van de bijen aan bestrijdingsmiddelen. Voor je het weet blijken soms ook complete bosschages met drachtvegetatie, ook door natuurorganisaties, te zijn weggehaald.

Binnen mijn imkerij stel ik de vitaliteit centraal van mijn streekeigen bijen en dus de telos, zeg maar eigenheid, van een bijenvolk. Ook dat is een hele zoektocht. Dus geen bijenrassen die geteeld zijn op grote haaldrift, zeer minimale zwermplust en zeer laag steekgedrag. De certificering van biologische honing voorkomt niet dat dit soort doorgefokte bijen, te vergelijken met hoornloze koeien met een zeer hoge melkgift, worden ingezet bij biologisch werkende bijenhouderijen met SKAL-keurmerk. In zekere zin moedigt zij dit mogelijk aan, want de marges zijn minimaal, zeker ook ten opzichte van de tijdsinspanning in het kleinschalig en ecologisch beroepsimkeren, waar haaldrift niet centraal staat en de bijen voor een deel op eigen honing overwinteren.

Vitaliteit

De regels bieden mijns inziens dan ook geen houvast voor een vitale bijenhouderij. Dit lijkt te worden gesuggereerd door bijvoorbeeld alleen het knippen van vleugels van een koningin te verbieden als een van de voorwaarden om voor het keurmerk in aanmerking te komen. Klinkt leuk voor de consument, maar is erg minimaal en enigszins misleidend. Mijn indruk is dan ook dat economische motieven wederom de boventoon lijken te voeren en de honingconsument toch enigszins het bos in wordt gestuurd.

Dit speelt overigens ook een grote rol bij onderdelen van het Bijen Gezondheidsprogramma van het Bijenraad, een initiatief van het ministerie van Economische Zaken om in samenwerking met Wageningen Universiteit en alle belangheb-

Sjoerd Bonnema controleert een bijenvolk in zijn tuin in Fochtelloo. Archiefphoto: Frans Andringa

benden te werken aan een gezonde bijenstand. Formeel was het de eis van Nefyto, de brancheorganisatie van de Nederlandse gewasbeschermingsindustrie, om dit onderzoek voor 49 procent te bekostigen als alle partijen uit de kerngroep van het Bijenberaad akkoord zouden gaan.

De kerngroep van het Bijenberaad is vlak voor het kritieke punt opgeheven, maar het onderzoek was al van start gegaan. Daarbij mag je je nog afvragen wie dit ondersteunen. In Nefyto zitten onder meer de grote jongens onder de bestrijdingsmiddelenproducenten als Syngenta, Dow, BASF, waar ik niet direct erg veel vertrouwen in heb. Een paar procentjes lobbyen bij de overheid en de ecologisch werkende imker heeft het nakijken. Navraag bij prof. dr. Koos Biesmeier van Wageningen UR, coördinator van het meerjarig observatieonderzoek naar bijensterfte, levert al twee maanden geen enkel antwoord op. Ook navraag in een eerder stadium bij het hoofdbestuur van de NBV, de grootste imkersbond van Nederland, levert geen antwoorden op.

Realistisch

Ik concludeer dat de vele regels/voorwaarden voor een kleinschalige ecologisch werkende beroepsimkerij onmogelijk en weinig realistisch zijn als je ook nog zorgvuldig en met genoeg geduld met vitale streekeigen bijenvolken werkt. Aan

Economische motieven voeren wederom de boventoon en de honingconsument wordt het bos in gestuurd

de ene kant lijken mij in Nederland de voorwaarden van certificering van Nederlandse imkers onder de omstandigheden van de huidige reguliere landbouw onmogelijk om aan te voldoen. Nederland is te klein en te versnipperd om te kunnen garanderen dat bijen een strikt biologisch dieet volgen. De enige plekken waar de honingbijen mogelijk nog zouden kunnen staan zijn, gezien de voorwaarden voor certificering, in grote natuurgebieden. Tenzij we natuurlijk half-half gaan controleren.

Maar het is vaak uit ecologisch standpunt niet wenselijk om met heel veel bijenkasten in dat soort natuurgebieden te staan. Daar zijn er nog maar heel weinig van.

Los van de hele boekhouding en de financiering van controles: zelfs de acht bijenvolken die ik heb staan bij een biologisch-dynamische veehouderij (circa 55 hectare) zouden niet aan de certificering van SKAL kunnen voldoen.

En aan de andere kant zijn de voorwaarden om aan de certificering te voldoen niet echt een stimulans voor een vitale ecologische wijze van omgaan met bijen.

Ik raad de honingconsument dan ook aan om bij een (duurzaam werkende ecologische) imker langs te gaan en zich goed te laten voorlichten over de soort bijen die hij gebruikt, waarom hij deze heeft gekozen, waar de bijen staan, hoe de imker met zijn bijen omgaat, enzovoorts. Open dagen bieden een prima gelegenheid om allemaal scherpe vragen te stellen.

Het gaat namelijk niet om certificering, maar om werkelijk vitale bijenvolken en uiteindelijk natuurlijk om een vitaal platteland. De helder denkende consument kan met gerichte vragen zelfstandig een goede keuze maken.

▶ Sjoerd Bonnema is ecologisch imker in Fochtelloo

▶ www.dekleinesalamander.nl